

ДИРЕКТИВА 92/100/ЕИО НА СЪВЕТА

от 19 ноември 1992 година

относно правото на отдаване под наем и в заем и относно някои права, сродни на авторското право в областта на интелектуалната собственост

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ,

като взе предвид Договора за създаване на Европейската икономическа общност, и по-специално член 57, параграф 2, член 66 и член 100а от него,

като взе предвид предложението на Комисията¹,

в сътрудничество с Европейския парламент²,

като взе предвид становището на Икономическия и социален комитет³,

като има предвид, че съществуват разлики в правната закрила, предоставена чрез законите и практиката на държавите-членки на произведенията на авторското право и обектите на сродни права във връзка с отдаването под наем и в заем; като има предвид, че тези разлики са източник на пречки за търговията и водят до опорочаване на конкуренцията, като така се възпрепятства изграждането и правилното функциониране на вътрешния пазар;

като има предвид, че тези разлики в правната закрила могат да се увеличат, тъй като държавите-членки приемат нови и различни нормативни актове, а националната съдебна практика, чрез която се тълкуват тези нормативни актове, се развива по различен начин;

като има предвид, че поради това разликите трябва да бъдат премахнати в съответствие с целта за създаване на пространство без вътрешни граници, установена в член 8а от Договора, така че, съгласно член 3, буква е) от Договора, да бъде изградена система, която гарантира неопорочена конкуренция в общия пазар;

като има предвид, че отдаването под наем и в заем на произведенията – обект на авторското право, и на обектите на сродни права имат все по-голямо значение за авторите, артистите-изпълнители и продуцентите на звукозаписи и филми; като има предвид, че пиратството се превръща във все по-голяма заплаха;

като има предвид, че надлежната закрила на произведенията – обект на авторското право, и на обектите на сродни права чрез правото на отдаването под наем и правото на отдаването в заем, както и защитата на обектите на сродни права чрез правото на фиксиране, правото на възпроизвеждане, правото на разпространение, правото на излъчване и съобщаване на обществото, може да бъде определена като елемент с основно значение за икономическото и културното развитие на Общността;

като има предвид, че закрилата на авторското право и сродните му права трябва да се приспособи към новите икономически тенденции, например новите форми на ползване;

¹ ОВ С 53, 28.2.1991 г., стр. 35 и
ОВ С 128, 20.5.1992 г., стр. 8.

² ОВ С 67, 16.3.1992 г., стр. 92 и Решение от 28 октомври 1992 г. (все още непубликувано в *Официален вестник*).

³ ОВ С 269, 14.10.1991 г., стр. 54.

като има предвид, че творческата и художествената работа на авторите и артистите-изпълнители има нужда от адекватен доход като основа за по-нататъшна творческа и художествена работа, а инвестициите, нужни за производството на звукозаписи и филми, са твърде високи и рискови; като има предвид, че възможността за осигуряване на този доход и възвръщане на инвестициите може да бъде гарантирана ефективно чрез адекватна правна закрила на съответните носители на права;

като има предвид, че творческата, художествената и предприемаческата дейност до голяма степен е дейност на лица със самостоятелна заетост; като има предвид, че извършването на тази дейност се улеснява чрез предоставянето на хармонизирана правна закрила в Общността;

като има предвид, че доколкото тази дейност се изразява главно в услуги, тяхното предоставяне трябва да бъде еднакво улеснено чрез създаването на хармонизирана правна рамка в Общността;

като има предвид, че законодателството на държавите-членки трябва да бъде сближено така че да не противоречи на международните конвенции, върху които се основават законите за авторското право и сродните му права в много от държавите-членки;

като има предвид, че правната уредба на Общността във връзка с правото на отдаването под наем, правото на отдаването в заем и някои права, сродни на авторското право, може да бъде ограничена до това държавите-членки да предвидят права във връзка с отдаването под наем и в заем за определени групи носители на права, а след това да предвидят право на фиксиране, възпроизвеждане, разпространение, излъчване и съобщаване на обществото за определени групи носители на права във връзка със закрилата на сродните права;

като има предвид, че е нужно да бъдат дадени определения на понятията използване и заемане по смисъла на настоящата директива;

като има предвид, че за яснота е желателно от отдаването под наем и в заем по смисъла на тази директива да бъдат изключени някои форми на предоставяне, например предоставянето на звукозаписи или филми (кинематографични или аудиовизуални произведения или движещи се образи, независимо от това дали са придружени със звук) с цел публично изпълнение или излъчване, предоставяне с цел показване, или предоставяне с цел използване за справка на място; като има предвид, че заемането по смисъла на тази директива не включва предоставянето между институции, достъпни за публиката;

като има предвид, че ако отдаването в заем от институция, достъпна за публиката, е свързано с плащане, чийто размер не надхвърля нужното за покриване на оперативните разходи на тази институция, не е налице пряка или непряка икономическа изгода по смисъла на тази директива;

като има предвид, че е нужно да се въведе уредба, чрез която се гарантира, че авторите и артистите-изпълнители получават неотменимо справедливо възнаграждение, като запазват възможността да поверяват управлението на това право на колективни дружества, които ги представляват;

като има предвид, че справедливото възнаграждение трябва да се извършва чрез едно или няколко плащания при сключването на договора или след това;

като има предвид, че при справедливото възнаграждение трябва да се отчита значението на приноса на съответните автори и артисти-изпълнители за звукозаписа или филма;

като има предвид, че също така е нужно да бъдат защитени поне правата на авторите по отношение на публичното заемане, като се предвидят специални правила; като има предвид, че всички мерки на основата на член 5 от тази директива трябва да съответстват на правото на Общността, и по-конкретно на член 7 от Договора;

като има предвид, че разпоредбите на глава II не съставляват пречка държавите-членки да разпрострат презумпцията по член 2, параграф 5 към изключителните права, уредени в тази глава; като има предвид, че наред с това разпоредбите на глава II не съставляват пречка държавите-членки да установят оспорима презумпция за разрешение за ползване по отношение на изключителните права на артистите-изпълнители, предвидени в тези разпоредби, доколкото подобна презумпция съответства на Международната конвенция за закрила на артистите-изпълнители, продуцентите на звукозаписи и излъчващите организации (по-нататък наричана „Римска конвенция”);

като има предвид, че държавите-членки могат да предвидят по-обширна закрила за носителите на права, сродни на авторското право, отколкото изисква член 8 от настоящата директива;

като има предвид, че хармонизираните права на отдаване под наем и в заем, и хармонизираната закрила на правата, сродни на авторското право, не трябва да се упражняват по начин, който съставлява прикрито ограничение на търговията между държавите-членки или по начин, който противоречи на правилото за хронология при използването от медиите, признато в решението по делото *Société Cinéthèque v. FNCF*⁴,

ПРИЕ НАСТОЯЩАТА ДИРЕКТИВА:

ГЛАВА I

ПРАВО НА ОТДАВАНЕ ПОД НАЕМ И В ЗАЕМ

Член 1

Предмет на хармонизация

1. В съответствие с разпоредбите на тази глава и като спазват условията на член 5, държавите-членки са длъжни да предвидят право да се разрешава или забранява отдаването под наем и в заем на оригинали и екземпляри от произведения на авторското право, и на други обекти, посочени в член 2, параграф 1.
2. По смисъла на тази директива „отдаване под наем” означава предоставянето за използване за ограничен срок и с пряка или непряка икономическа или търговска изгода.
3. По смисъла на тази директива „отдаване в заем” означава предоставянето за използване за ограничен срок и без пряка или непряка икономическа или търговска изгода, когато се извършва чрез институции, достъпни за публиката.
4. Правата, посочени в алинея 1, не се изчерпват чрез продажба или чрез друг акт на разпространение на оригиналите и екземплярите от произведения на авторското право и други обекти, посочени в член 2, параграф 1.

Член 2

⁴ Дела 60/84 и 61/84, ECR 1985 г., стр. 2605.

Носители и обекти на правата на отдаване под наем и в заем

1. Изключителното право да се разрешава или забранява отдаването под наем и в заем принадлежи:

- на автора, по отношение на оригинала и екземплярите от неговото произведение,
- на артиста-изпълнител, по отношение фиксирането на неговото изпълнение,
- на продуцента на звукозаписи, по отношение на неговите звукозаписи, и
- на продуцента на първото фиксиране на филм по отношение на оригинала и копията на филма. По смисъла на тази директива терминът „филм” означава кинематографично или аудиовизуално произведение, или движещи се образи, независимо от това дали са придружени със звук.

2. По смисъла на тази директива главният режисьор на кинематографично или аудиовизуално произведение се смята за негов автор или за един от авторите му. Държавите-членки могат да предвидят, че и други лица се смятат за съавтори на филма.

3. Настоящата директива не регулира правата на отдаването под наем и в заем във връзка със сгради и произведения на приложното изкуство.

4. Правата, посочени в параграф 1, могат да бъдат прехвърляни, предоставяни или отстъпвани чрез договорна лицензия.

5. Без да се засяга прилагането на параграф 7, когато се сключва договор за филмопроизводство между артист-изпълнител и филмов продуцент, самостоятелно или колективно, се предполага, че артистът-изпълнител, страна по този договор, е прехвърлил правото си на отдаване под наем по член 4, освен ако договорът предвижда друго.

6. Държавите-членки могат да предвидят презумпция, подобна на тази по параграф 5, и по отношение на авторите.

7. Държавите-членки могат да предвидят, че подписването на договор, сключен между артист-изпълнител и филмов продуцент за производството на филм, има действието на разрешение за отдаване под наем, при условие че договорът предвижда справедливо възнаграждение по смисъла на член 4. Държавите-членки също могат да предвидят, че настоящия параграф се прилага *mutatis mutandis* към правата по глава II.

Член 3

Отдаване под наем на компютърни програми

Тази директива не засяга прилагането на член 4, буква в) от Директива 91/250/ЕИО на Съвета от 14 май 1991 г. относно правната закрила на компютърни програми⁵.

Член 4

Неотменимо право на справедливо възнаграждение

1. Когато авторът или артистът-изпълнител прехвърли или предостави своето право на отдаване под наем по отношение на звукозапис, оригинал или копие от филм на продуцент на звукозаписи или филми, този автор или артист-изпълнител запазва правото да получи справедливо възнаграждение за отдаването под наем.

⁵ ОВ L 122, 17.5.1991 г., стр. 42.

2. Авторите или артистите-изпълнители не могат да се отказват от правото да получат справедливо възнаграждение за отдаването под наем.
3. Управлението на правото да се получи справедливо възнаграждение може да бъде поверено на колективни дружества, които представляват авторите или артистите-изпълнители.
4. Държавите-членки могат да регулират степента, до която управлението на правото да се получи справедливо възнаграждение от страна на колективни дружества е задължително, както и въпроса кой може да претендира или събира това възнаграждение.

Член 5

Дерогиране на изключителното право на публично отдаване в заем

1. Държавите-членки могат да дерогират изключителното право по член 1 по отношение на публичното отдаване в заем при условие че авторите поне получават възнаграждение за такова отдаване в заем. Държавите-членки са свободни да определят това възнаграждение, като вземат пред вид своя стремеж да насърчават културата.
2. Когато държавите-членки не прилагат изключителното право на заемане по член 1 по отношение на звукозаписи, филми и компютърни програми, те са длъжни да въведат възнаграждение поне за авторите.
3. Държавите-членки могат да освободят някои категории институции от заплащане на възнаграждението, посочено в параграфи 1 и 2.
4. Комисията, в сътрудничество с държавите-членки, съставя преди 1 юли 1997 г. доклад за публичното отдаване в заем в Общността. Тя предоставя този доклад на Европейския парламент и на Съвета.

ГЛАВА II

ПРАВА, СРОДНИ НА АВТОРСКОТО ПРАВО

Член 6

Право на фиксиране

1. Държавите-членки са длъжни да предвидят за артистите-изпълнители изключително право да разрешават или забраняват фиксирането на техните изпълнения.
2. Държавите-членки са длъжни да предвидят за излъчващите организации изключително право да разрешават или забраняват фиксирането на техните предавания, независимо от това дали тези предавания се излъчват по проводников път или в ефир, включително чрез кабел или сателит.
3. Кабелният разпространител няма правото, предвидено в параграф 2, когато той само препредава чрез кабел предаванията на излъчващите организации.

Член 7

Право на възпроизвеждане

1. Държавите-членки са длъжни да предвидят изключително право да се разрешава или забранява прякото или непрякото възпроизвеждане:
 - за артистите-изпълнители, по отношение на фиксирането на техните изпълнения,

- за продуцентите на звукозаписи, по отношение на техните звукозаписи,
- за продуцентите на първо фиксиране на филми, по отношение на оригинала и копията на техните филми, и
- за излъчващите организации, по отношение на фиксирането на техните предавания, в съответствие с член 6, параграф 2.

2. Правото на възпроизвеждане, посочено в параграф 1, може да бъде прехвърляно, предоставяно или отстъпвано чрез договорна лицензия.

Член 8

Излъчване и предаване на публиката

1. Държавите-членки са длъжни да предвидят за артистите-изпълнители изключително право да разрешават или забраняват излъчването по безжичен път и съобщаването на публиката на техните изпълнения, освен ако самото изпълнение вече представлява излъчено изпълнение или е създадено чрез фиксиране.

2. Държавите-членки са длъжни да предвидят право, чрез което се гарантира, че ползвателят заплаща еднократно справедливо възнаграждение, ако звукозаписът се публикува с търговска цел или ако възпроизвеждане на този звукозапис се използва за излъчване по безжичен път или за какъвто и да е вид съобщаване на публиката, и да гарантират, че това възнаграждение се поделя между съответните артисти-изпълнители и продуценти на звукозаписи. При липса на съгласие между артистите-изпълнители и продуцентите на звукозаписи, държавите-членки могат да установят условията за поделение на възнаграждението помежду им.

3. Държавите-членки са длъжни да предвидят за излъчващите организации изключително право да разрешават или забраняват повторното излъчване на техните предавания по безжичен път, както и съобщаването на техните програми на публиката, ако това съобщаване се извършва на места, достъпни за публиката срещу заплащане на входна такса.

Член 9

Право на разпространение

1. Държавите-членки са длъжни да предвидят:

- за артистите-изпълнители, по отношение на фиксирането на техните изпълнения,
- за продуцентите на звукозаписи, по отношение на техните звукозаписи,
- за продуцентите на първо фиксиране на филми, по отношение на оригинала и копията на техните филми,
- за излъчващите организации, по отношение на фиксирането на техните предавания в съответствие с член 6, параграф 2,

изключително право да предоставят тези обекти, включително и екземпляри от тях, на публиката чрез продажба или по друг начин, по-нататък наричано „право на разпространение”.

2. Правото на разпространение по отношение на обект измежду посочените в параграф 1 се изчерпва в Общността само ако първата продажба на този обект в Общността е извършена от носителя на правото или с негово съгласие.

3. Правото на разпространение не засяга специалните разпоредби на глава I и конкретно член 1, параграф 4.

4. Правото на разпространение може да бъде прехвърляно, предоставяно или отстъпвано чрез договорна лицензия.

Член 10

Ограничаване на правата

1. Държавите-членки могат да предвидят ограничения на правата, посочени в глава II по отношение на:

- а) личното използване;
- б) използването на кратки откъси във връзка с отразяването на текущи събития;
- в) краткотрайното фиксиране от излъчваща организация с нейно собствено оборудване и за собствените ѝ предавания;
- г) използването единствено с цел обучение или научни изследвания.

2. Независимо от разпоредбата на параграф 1, всяка държава-членка може да предвиди за закрилата на артисти-изпълнители, продуценти на звукозаписи, излъчващи организации и продуценти на първо фиксиране на филми същите ограничения, каквито предвижда за закрилата на авторското право върху произведения на литературата и изкуството. Независимо от това, принудителни лицензии могат да се предвиждат само доколкото съответстват на Римската конвенция.

3. Параграф 1, буква а) не засяга действащите или бъдещите нормативни актове относно възнаграждението за възпроизвеждане за лични цели.

ГЛАВА III

ВРЕМЕТРАЕНЕ

Член 11

Времетраене на правата на авторите

Без да се засяга по-нататъшната хармонизация, правата на авторите по тази директива не могат да се погасяват преди изтичането на срока, установен в Бернската конвенция за закрила на литературните и художествени произведения.

Член 12

Времетраене на сродните права

Без да се засяга по-нататъшната хармонизация, посочените в тази директива права на артистите-изпълнители, продуцентите на звукозаписи и излъчващите организации не могат да се погасяват преди изтичането на съответните срокове, предвидени в Римската конвенция. Посочените в тази директива права на продуцентите на първо фиксиране на филми не могат да се погасяват преди изтичането на срок от двадесет години, който се изчислява от края на годината, през която е извършено фиксирането.

ГЛАВА IV

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Член 13

Действие по време

1. Тази директива се прилага по отношение на всички произведения – обект на авторско право, изпълнения, звукозаписи, предавания и първо фиксиране на филми, посочени в нея, които към 1 юли 1994 г. все още се ползват със закрила според законодателството на държавите-членки в областта на авторското право и сродните му права, или към тази дата отговарят на критериите за закрила според правилата на тази директива.
2. Тази директива се прилага, без да засяга действията на ползване, извършени преди 1 юли 1994 г.
3. Държавите-членки могат да предвидят презумпция, че носителите на права са дали разрешение за отдаването под наем или в заем на обект измежду посочените в член 2, параграф 1, който е бил предоставен на трети лица за тази цел или е бил придобит преди 1 юли 1994 г. Независимо от това и особено когато този обект е дигитален запис, държавите-членки могат да предвидят, че носителите на права имат право да получат адекватно възнаграждение за отдаването под наем или в заем на обекта.
4. Държавите-членки не са длъжни да прилагат разпоредбата на член 2, параграф 2 към кинематографичните или аудиовизуалните произведения, създадени преди 1 юли 1994 г.
5. Държавите-членки могат да определят датата, след която се прилага член 2, параграф 2, при условие че тази дата не е по-късна от 1 юли 1997 г.
6. Без да се засяга параграф 3 и при спазване на параграфи 8 и 9, настоящата директива не засяга договорите, сключени преди датата на приемането ѝ.
7. При спазване на параграфи 8 и 9, държавите-членки могат да предвидят презумпция, според която ако носителите на права, които придобиват нови права според националните правила, приети в изпълнение на настоящата директива, са дали съгласие за ползване преди 1 юли 1994 г., те са прехвърлили новите изключителни права.
8. Държавите-членки могат да определят датата, от която се поражда неотменимото право на справедливо възнаграждение, посочено в член 4, при условие че тази дата не е по-късна от 1 юли 1997 година.
9. При договори, сключени преди 1 юли 1994 г., неотменимото право на справедливо възнаграждение по член 4 се прилага само ако авторите или артистите-изпълнители, или техните представители, са подали заявка в този смисъл преди 1 януари 1997 г. При липса на съгласие между носителите на права относно размера на възнаграждението, държавите-членки могат да фиксират размера на справедливото възнаграждение.

Член 14

Съотношение между авторското право и сродните му права

Закрилата на права, сродни на авторското право, по настоящата директива не променя и по никакъв начин не засяга закрилата на авторското право.

Член 15

Заклучителни разпоредби

1. Държавите-членки въвеждат в сила законовите, подзаконовите и административните разпоредби, необходими, за да се съобразят с настоящата

директива, най-късно до 1 юли 1994 година. Те незабавно информират Комисията за това.

Когато държавите-членки приемат тези мерки, в тях се съдържа позоваване на настоящата директива или то се извършва при официалното им публикуване. Условиата и редът на позоваване се определят от държавите-членки.

3. Държавите-членки съобщават на Комисията основните разпоредби от националното законодателство, които те приемат в областта, уредена с настоящата директива.

Член 16

Адресати на настоящата директива са държавите-членки.

Съставено в Брюксел на 19 ноември 1992 година.

За Съвета:
Председател
E. LEIGH